

JADIDCHILIK HARAKATI: MILLIY UYG‘ONISH VA

YANGILANISH SARI YO‘L

Umirzoqova Nodirabegim

Toshken shahar TDYU huzuridagi M.S.Vosiqova nomidagi

akademik litseyning 1-bosqich 12-guruh o‘quvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Markaziy Osiyoda yuzaga kelgan jadidchilik harakatining mohiyati, maqsadlari va jamiyatga ta’siri haqida fikr yuritiladi. Jadidlarning ilm-ma’rifat, ta’lim va madaniyatni rivojlantirishga qo’shgan hissasi tahlil qilinadi. Shuningdek, harakatning mustamlakachilikka qarshi kurashdagi o’rni va bugungi kundagi ahamiyati ham yoritilgan. Ushbu maqola jadidchilikning tarixiy ahamiyatini va uning jamiyatimizga qo’shgan hissasini yodga olishga qaratilgan.

Tayanch iboralar: Jadidchilik, milliy uyg‘onish, ta’lim islohoti, yangi maktablar, ilm-ma’rifat, Behbudiy, Fitrat, Avloniy, madaniy yangilanish.

Kirish

Jadidchilik harakati o‘zbek xalqining milliy uyg‘onish tarixida muhim ahamiyat kasb etgan. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida, chor Rossiyasi mustamlakachiligi davrida yuzaga kelgan ushbu harakatning asosiy maqsadi xalqni johillik va savodsizlikdan chiqarib, ilm-ma’rifat orqali taraqqiyot sari yetaklash edi. Jadidlar, bir guruh ziyolilar sifatida,

millatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy holatini yaxshilashga qaratilgan islohotlar olib bordilar.

Jadidchilik harakatining paydo bo'lishi

Jadidchilik XIX asrning oxirlarida Markaziy Osiyo xalqlarining iqtisodiy va madaniy orqada qolganligi, chor Rossiyasi mustamlakachiligi va mahalliy konservativ qarashlar natijasida vujudga keldi. Jadidlar jamiyatni o'zgarish sari olib chiqish uchun ilm-ma'rifat va ta'limni rivojlantirishni eng asosiy vazifa sifatida belgilashdi.

Ta'lim va madaniy sohadagi islohotlar

Jadidlar yangi usuldagi maktablarni tashkil etib, bolalarga zamonaviy bilimlarni o'rgatishga kirishdilar. Behbudiy, Fitrat, Avloniy kabi arboblarning milliy uyg'onishga katta hissa qo'shib, yangi ta'lim usullarini joriy etishdi. Shu bilan birga, ular matbuot va adabiyot orqali jamiyatni yangi g'oyalarga ilhomlantirdilar. "Tarjimon", "Oyna" kabi gazetalarda ilmiy va ijtimoiy maqolalar chop etilib, xalqni uyg'otishga chaqirildi.

Jadidchilik va milliy uyg'onish

Jadidlarning faoliyati xalqni milliy o'zligini anglashga, madaniyatni rivojlantirishga va ijtimoiy muammolarni hal etishga qaratilgan edi. Ular nafaqat ta'lim tizimida, balki adabiyotda ham katta o'zgarishlar qilgan. Cho'lpon, Fitrat kabi yozuvchilar o'z asarlarida milliy uyg'onish g'oyalarini ilgari surgan.

To'siqlar va meros

Jadidlar o'z faoliyatlari davomida chor ma'murlari va mahalliy diniy konservatorlarning qarshiligiga uchradilar. Shunga qaramay, ular o'z maqsadlariga sodiq qoldilar va jamiyatni yangilashda muhim o'rin tutdilar. Bugungi kunda jadidlarning merosi o'zbek xalqining ma'naviy va madaniy rivojida katta ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

Xulosa

Jadidchilik harakati o‘z davrida xalqni yangi ma’rifiy va ijtimoiy yo‘lga boshlash orqali ulkan tarixiy ahamiyatga ega bo‘ldi. Ularning amalga oshirgan islohotlari va targ‘ib qilgan g‘oyalari bugungi kunda ham dolzarbdir. Jadidlar o‘zbek madaniyati, ta’limi va milliy uyg‘onishi tarixida ulkan iz qoldirdilar va o‘zlari bilan o‘lmas meros yaratdilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Behbudiy, M. Milliy uyg‘onish. Toshkent: Adabiyot va san’at, 1989.
2. Fitrat, A. Tanlangan asarlar. Toshkent: Fan, 1993.
3. Avloniy, A. Turkiy guliston yohud axloq. Toshkent: Sharq, 1992.
4. Ziyo, A. Jadidlarning ta’lim-tarbiyadagi roli. Toshkent: Ma’rifat, 2010.
5. Alloma, X. Jadidchilik tarixi. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2005.